

Please note! This is a self-archived version of the original article.

Huom! Tämä on rinnakkaistalenne.

To cite this Article / Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Isosuo, T., Karttunen, M. & Manninen, M. (2021) Uraohjausta tulevaisuusorientaatiolla. Teoksessa Isosuo, T. & Karttunen, M. (toim.) Hyvä, parempi, paras tulevaisuuden uraohjaus: Lähtökohdat ja uraohjauskoulutus. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu, s. 6 - 14.

URL: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-344-323-5>

URAOHJAUSTA TULEVAISUUS-ORIENTAATIOILLA

Tuula Isosuo, Miia Karttunen & Milja Manninen

Millainen tulevaisuus odottaa tämän päivän ammattikorkeakouluopiskelijoita? Valtioneuvoston tulevaisuusselonteossa (Oksanen 2017, 22–26) arvioidaan, että hyvinvointiyhteiskunnan työn murros näkyy muun muassa työelämän monimuotoistumisena. Opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM) on määritellyt yhdeksi hallinnonalansa painopisteeksi sen, että kaikkien kyvyt ja osaaminen vahvistuvat suomalaisessa yhteiskunnassa. Tähän vaikutetaan OKM:n mukaan muun muassa nostamalla väestön osaamis- ja koulutustasoa sekä edistämällä jatkuvaa oppimista. (Opetus- ja kulttuuriministeriön strategia 2030, 2019.)

Ammattikorkeakoulut kouluttavat tekijöitä tulevaisuuden työelämään, jonka kaikkia osaamisvaatimuksia ei vielä tällä hetkellä tunneta. Muutos, yhä liikkuvammat ja fragmentaarisemmat työmarkkinat, jatkuva teknologinen kehitys, globalisaatio sekä tulevaisuuteen liittyvä epävarmuus edellyttävät jo nyt korkeakoulujen opiskelijoilta, tulevaisuuden asiantuntijatehtävissä toimivilta ammattilaisilta, hyvää itsetuntemusta, resilienssiä eli sopeutumiskykyä ja halua jatkuvaan oppimiseen. Millaista ohjausta tarvitaan, kun ammattikorkeakoulujen opiskelijoita viitotetaan tulevaisuuden työhön, resilienssiä vaativille työmarkkinoille?

URAOHJAUKSELLA TARKOITETAAN

palveluja, joilla tuetaan kaikenikäisiä eri elämänvaiheissa olevia yksilöitä tunnistamaan kykynsä, osaamisensa ja kiinnostuksensa, tekemään tarkoituksenmukaisia koulutuksellisia ja työuraan liittyviä päätöksiä ja hallitsemaan yksilöllisiä polkujaan opiskelussa, työssä ja muussa toiminnassa, joissa näitä kykyjä ja taitoja opitaan ja/tai käytetään.

URAOHJAUSTA TARJOTAAN

mm. yleissivistävässä ja ammatillisessa koulutuksessa sekä korkeakouluissa, julkisissa työvoimapalveluissa, yksityisissä yrityksissä, työpaikoilla ja kolmannen sektorin toiminnassa.

URAOHJAUSTA TOTEUTETAAN

yksilö- ja ryhmäohjauksessa sekä digitaalisesti hyödyntäen erilaisia menetelmiä ja työvälineitä.

(Uraohjaajat ja -valmentajat ry s.a.
OECD:n Career Guidance and Public Policyn 2004 ja
Euroopan neuvoston päätöslauselman 2008/C 319/02 pohjalta.)

URAOHJAUksen KASVAVA MERKITYS

Uraohjauksen merkitystä on korostettu viime vuosien koulutus- ja työllisyyspoliittisissa selvityksissä ja linjauksissa (mm. Barnes ym. 2020; Haug ym. 2020; Elinikäisen ohjauksen strategia 2020–2023, 2020; Schiersmann ym. 2016; Hintsanen ym. 2016; Vuorinen & Virolainen 2017). Ohjauksen tärkeä, yhteiskunnallista osallisuutta lisäävä ja syrjäytymistä ehkäisevä rooli (esim. Guidelines for Policies... 2015, 37) edellyttää, että korkeakouluissa huolehditaan myös opetus- ja ohjaushenkilöstön uraohjausosaamisen kehittamisestä ja tukemisesta.

Oman alan tuntemuksen lisäksi uraohjausosaamisessa korostuvat ohjauksen toteuttajan kyky soveltaa osaamistaan sekä joustavuus, ennakointikyky ja metakognitiivisten taitojen hyödyntäminen, niin että asiakastarpeet, elämäntilanne ja työelämän muutos tulevat huomioiduiksi (Lampi ym. 2020). Hooleyn ja Doddin (2015) mukaan uraohjauksen laadukkaalla toteuttamisella on myös merkittäviä taloudellisia vaikutuksia niin opiskelijan, koulutuksenjärjestäjien kuin yhteiskunnankin kannalta. Valmistuminen määrääjassa sekä työllistyminen opintojen jälkeen vaikuttavat nykyisin myös korkeakoulujen rahoitukseen. Nämä talouteen kiinnittyvät tavoitteet vahvistavat uraohjauksen merkitystä osana korkeakoulujen menestymisen mittareita. Ajankohtaisen haasteen ja merkityksen uraohjaukselle tuottavat koronan vaikutukset pandemian aikana ja tulevaisuudessa: muutokset työn toteuttamisessa, etätöiden vaikutukset tulevaisuuden työhön, ennusteet lamasta ja massatyöttömyydestä. (Ks. Career guidance policy and practice... 2020.) Uraohjauksen kasvava yhteiskunnallinen merkitys heijastuu tarpeeseen selvittää tulevaisuuden työelämän skenaarioita, muuttaa ohjausajattelua ja -kulttuuria sekä uraohjauksellista pedagogiikkaa ja sen menetelmiä entistä tulevaisuusorientoituneemmiksi.

Tulevaisuusorientoitunutta uraohjausta kehitetään Euroopan sosiaalirahaston (ESR) ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen rahoittamassa *Ohjaus tulevaisuuden työhön* -hankkeessa (OTT). Kaksivuotinen hanke (9/2019–8/2021) toteutuu Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun (Xamk), Haaga-Helia ammattikorkeakoulun, Hämeen ammattikorkeakoulun (HAMK), Tampereen ammattikorkeakoulun (TAMK), Turun ammattikorkeakoulun ja Centria-ammattikorkeakoulun yhteistyönä.

Hankkeessa kehitetään ja mallinnetaan korkeakoulujen tulevaisuusorientoitunutta uraohjausta ja uraohjauksellista pedagogiikkaa. Lisäksi hankkeessa kehitetään henkilöstön ohjausosaamista ja lisätään valtakunnallisesti tietoisuutta tulevaisuuden osaamisesta ja siihen liittyvästä ohjaus- ja opetustyöstä. Tulevaisuusorientoitunut uraohjaus ja uraohjauksellinen pedagogiikka vahvistavat korkeakouluopiskelijoiden resilienssin, toimijuuden sekä osaamisidentiteetin rakentumista, heidän opintojensa etenemistä sekä kiinnittymistään työelämään tai jatko-opintoihin. (Ohjaus tulevaisuuden työhön 2021.)

HANKKEEN TAVOITTEET

- **kehittää ja mallintaa** ammattikorkeakouluopiskelijoiden työllistymistä ja jatko-opiskelua edistävää tulevaisuusorientoitunutta uraohjausta
- **vahvistaa** opetus- ja ohjaushenkilöstön ohjausosaamista sekä korkeakoulujen rakenteita
- **selvittää** tekoälyn mahdollisuuksia uraohjausprosessissa
- **edistää** ohjauskulttuurin vahvistumista Suomen korkeakoulukentällä ja levittää tietoa tulevaisuusorientoituneesta uraohjauksesta

Opiskelijoiden valmius tunnistaa osaamisensa suhteessa työelämässä vaadittavaan osaamiseen ja tietoisuus erilaisista ammateista kuitenkin vaihtelee (Kuurila 2014, 221). Myös taustakoulutukseltaan ja kokemukseltaan ammattikorkeakoulujen tutkinto-opiskelijat ovat sangen heterogeeninen ryhmä: toiselta asteelta tulevat, alan vaihtajat, työelämästä tulevat, toista tutkintoa suorittavat ja varttuneempina opinnot aloittavat. On myös tärkeää selvittää YAMK-tutkintoa työn ohessa opiskelevien uraohjauksen tarvetta ja malleja opintoihin sisällytettäväksi (Rouhelo ym. 2020).

Kuurila (2014, 49) lukee uranhallintataitoihin koulutusalan ja ammatin valitsemisen taidot, urasuunnittelutaidot, työnhakutaidot, organisaatioihin sitoutumisen taidot ja valmiudet elinikäiseen oppimiseen eli jatkuvaan itsensä kehittämiseen. Vähintään yhtä tärkeänä Dufva ym. (2017, 20–22) näkevät tulevaisuuden osaamistarpeet kuten joustavuuden sekä kyvyn oppia ja omaksua nopeasti uutta. Jatkuva muutoksen kohtaaminen työelämässä, yhteiskunnassa ja uran aikana edellyttävät myös jatkuvaa identiteettityötä ja -neuvotteluja (Lampi ym. 2019).

Urahallintaa ja -suunnittelua sävyttää tulevaisuusajattelu eli ymmärrys erilaisista vaihtoehtoisista kehityskuluista ja valinnoista sekä kehityskulkuihin ja niissä mahdollisesti toteutuviin tulevaisuuksiin varautuminen. Tulevaisuusohjauksella voidaan laajentaa opiskelijoiden ennakkointia vaihtoehtoisten ja yllättävienkin tulevaisuuksien varalta. (Ahvenainen ym. 2014, 8, 17.) Opiskelijat odottavat ohjaukselta käytännöllisyyttä, realistisuutta ja yksilöllisyyttä (Penttilä & Nurmikari 2017, 47). Jo opintojen aikana resilienssin kehittymistä voidaan tukea esimerkiksi opinto- ja uraohjauksessa tarjoamalla monipuolisesti menetelmällisiä ratkaisuja muun muassa oman osaamisen tunnistamiseen, ongelmanratkaisutaitoihin, mentorointimahdollisuuksiin ja tiimityötaitoihin. Eri taustoista tulevat opiskelijat tarvitsevat erilaista uraohjausta, ja uraohjauksen menetelmiä kehitettäessä tulee ottaa huomioon myös kulloinenkin opiskelijakohderyhmä. Yksilöllisyyden lisääminen opinto- ja urasuunnitteluun sekä tulevaisuuden työuraan liittyvät näkökulmat motivoivat opiskelijaa.

Ammattikorkeakouluilla on hyvin vaihtelevia uraohjauksetähtöjä tai ohjauksen rakenteet ja systemaattiset ohjausprosessit puuttuvat kokonaan. Eri selvityksissä (mm. Kuurila 2014; Penttilä & Nurmikari 2017) on todettu, että opiskelijat kokevat uraohjauksen erittäin tarpeelliseksi ja jokaiselta opettajalta odotetaan kykyä tukea opiskelijan työllistymistä omalla työelämäosaamisellaan. Uraohjauksen tavoitteena tulisikin olla opiskelijalle tärkeiden, motivoivien ja kiinnostavien urapolkujen tukeminen ja yhteiskunnan muutuviin tarpeisiin vastaaminen (Lampi ym. 2020).

OTT-HANKKEEN TULOKSET KÄYTTÖÖN

Uraohjauksen vahvistaminen, sujuvoittaminen, systematisointi ja laatutyö ovat OTT-hankkeen kehittämistyön kohteena. Teemme kartoitus- ja selvitystöitä, korkeakoulujen opetus- ja ohjaushenkilölle suunnatun koulutuskokonaisuuden suunnittelua ja toteuttamista, uraohjauksmallien kehittämistä ja pilotointia sekä tulevaisuusorientoitunutta uraohjausta koskevan tiedon kokoamista ja jakamista. Hankkeen toimenpiteiden tuloksia julkaistaan erillisjulkaisuin, artikkeleina ja blogeina. Työskentelyn päätulokset kootaan kahdeksi artikkelikokoelmaksi, joiden tekemiseen osallistuvat hanketoimijat kaikista hankeverkoston korkeakouluista:

HYVÄ, PAREMPI, PARAS TULEVAISUUDEN URAOHJAUS

Lähtökohdat ja uraohjaukskoulutus

HYVÄ, PAREMPI, PARAS TULEVAISUUDEN URAOHJAUS

Käytännön kokeilut ja suositukset

Jälkimmäisessä kokoelmassa (tulossa elokuussa 2021) esitellään hankkeessa toteutettujen selvitystöiden tuloksia opetus- ja ohjaushenkilöstön uraohjaukskokemuksista ja tekoälyn mahdollisuuksista. Tuohon kokoelmaan sisältyvät myös korkeakouluissa toteutettujen

pilottien kuvaukset ja niihin perustuvat mallinnukset ja suositukset siitä, miten tulevaisuusorientoitunut uraohjaus voidaan korkeakouluissa järjestää laadukkaalla ja tehokkaalla, opiskelijoiden resilienssiä ja toimijuutta tukevalla tavalla.

Tämä ensimmäinen julkaisu keskittyy taustoittamaan tulevaisuusorientoituneen uraohjauksen käsitettä, kokoamaan aihepiiriä käsittelevää tutkimusta ja hanketyötä sekä kuvaamaan, miten rakennettiin ja toteutettiin uraohjauskoulutus ammattikorkeakoulujen opetus- ja ohjaushenkilöstölle.

Valtakunnallinen uraohjauspäivä 2021 -tapahtuma on osa OTT-hankkeen toimintaa ja otollinen tilaisuus julkaista työmme tähänastisia tuloksia valtakunnalliselle uraohjaajayhteisölle. Ei siis ole sattumaa, että tämä hankkeen ensimmäinen kokoelmajulkaisu ilmestyy parahiksi Valtakunnalliseksi uraohjauspäiväksi 24.3.2021. Uraohjaajat ja -valmentajat ry:n kanssa yhteistyössä toteutettu Valtakunnallinen uraohjauspäivä 2021 on ensimmäinen laatuaan mutta toivottavasti vakiintuu vuosittaiseksi uraohjaustoimijoiden koulutus-, kohtaamis- ja verkostoitumistapahtumaksi.

Me Ohjaus tulevaisuuden työhön -hankkeen toimijat toivomme pitkää ikää, lukijoita ja ennen kaikkea hyödyntäjiä myös kokoelmajulkaisujen artikkeleihin sekä hankkeen verkkosivuille kootuille aineistoille, mallinnuksille ja suosituksille. Tehdään yhdessä hyvää, parempaa, parasta tulevaisuuden uraohjausta!

OHJAUS

TULEVAISUUDEN TYÖHÖN

bit.ly/uraohjaus2021
bit.ly/OTyohon

LÄHTEET

Ahvenainen, M., Korento, K., Ollila, J., Jokinen, L., Lehtinen, N. & Ahtinen, J. 2014. Tulevaisuus – paljon mahdollista. Tulevaisuusohjauksen ajatuksia ja tekoja. Turku: Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun yliopisto. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://tulevaisuusohjaus.fi/wp-content/uploads/2017/04/tulevaisuus-paljon_mahdollista.pdf [viitattu 11.1.2021].

Barnes, S.-A., Bimrose, J., Brown, A., Kettunen, J., & Vuorinen, R. 2020. Lifelong guidance policy and practice in the EU: trends, challenges and opportunities. Final Report. European Commission. Directorate-General for Employment Social Affairs and Inclusions. Directorate E. Luxembourg: Publications Office of the European Union. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://doi.org/10.2767/91185> [viitattu 10.1.2021].

Career guidance and public policy. Bridging the cap. 2004. OECD. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.oecd.org/education/innovation-education/34050171.pdf> [viitattu 10.1.2021].

Career guidance policy and practice in the pandemic. Results of a joint international survey. June to August 2020. 2020. Cedefop. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Dufva, M., Halonen, M., Kari, M., Koivisto, T., Koivisto, R. & Myllyoja, J. 2017. Kohti jaettua ymmärrystä työn tulevaisuudesta. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 33/2017. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://tietokayttoon.fi/julkaisu?pubid=18301> [viitattu 11.1.2021].

Elinikäisen ohjauksen strategia 2020–2023. ELO-foorumi. 2020. Valtioneuvoston julkaisuja 2020:34. Helsinki: Valtioneuvosto. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-536-8> [viitattu 10.1.2021].

Euroopan neuvoston päätöslauselma 2008/C 319/02. Neuvoston ja neuvostossa kokoon-tuneiden jäsenvaltioiden hallitusten edustajien päätöslauselma, annettu 21 päivänä mar-raskuuta 2008 — ”Elinikäisen ohjauksen parempi sisällyttäminen elinikäisen oppimisen strategioihin”. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX%3A42008X1213%2802%29&qid=1610176023729> [viitattu 11.1.2021].

Guidelines for Policies and Systems Development for Lifelong Guidance: A reference fra-mework for the EU and for the Commission. 2015. ELGPN Tools No. 6. The European Lifelong Guidance Policy Network, University of Jyväskylä, Finnish Institute for Edu-cational Research. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://www.elgpn.eu/publications/browse-by-language/english/elgpn-tools-no-6-guidelines-for-policies-and-systems-develop-ment-for-lifelong-guidance> [viitattu 10.1.2021].

Haug, E. H., Hooley, T., Kettunen, J. & Thomsen, R. (toim.) 2020. Career and Career Guidance in the Nordic Countries. Leiden: Brill. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://brill.com/view/title/57290> [viitattu 10.1.2021].

Hintsanen, V., Juntunen, K., Kukkonen, A., Lamppu, V.-M., Lempinen, P., Niinistö-Sivuranta, S., Nordlund-Spiby, R., Paloniemi, J., Rode, J.-P., Goman, J., Hietala, R., Pirinen, T. & Seppälä, H. 2016. Liikettä niveliin – Ammatillisesta koulutuksesta ammattikorkeakouluun johtavien opintopolkujen ja koulutusasteiden yhteistyön toimivuus. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Julkaisut 2:2016. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://karvi.fi/app/uploads/2016/02/KARVI_0216.pdf [viitattu 10.1.2021].

Hooley, T. & Dodd, V. 2015. The economic benefits of career guidance. Careers England. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://hdl.handle.net/10545/559030> [viitattu 30.12.2020].

Kuurila, E. 2014. Uraohjaus ja urasuunnittelu ammattikorkeakoulussa. Annales Universitatis Turkuensis C 384. Turun yliopisto. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-5771-2> [viitattu 10.1.2021].

Lampi, E., Vähäsantanen, K. & Rantanen, J. 2019. Uraohjaajien osaaminen ja haasteet työelämän murroksessa. Aikuiskasvatus 39 (3), 208–220. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://doi.org/10.33336/aik.85710> [viitattu 30.12.2020].

Ohjaus tulevaisuuden työhön. 2021. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.xamk.fi/tutkimus-ja-kehitys/ohjaus-tulevaisuuden-tyohon-the-student-s-counseling-for-the-work-of-the-future/> [viitattu 10.1.2021].

Oksanen, K. 2017. Valtioneuvoston tulevaisuusselonteon 1. osa. Jaettu ymmärrys työn murroksesta. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 13a/2017. Helsinki: Valtioneuvoston kanslia. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-432-0> [viitattu 10.1.2021].

Opetus- ja kulttuuriministeriön strategia 2030. 2019. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2019:12. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-628-7> [viitattu 10.2.2021].

Penttilä, J. & Nurmikari, E. 2017. Lähitulevaisuutta kuvaavaa tietoa urasuunnittelun tueksi – katsaus opiskelijoiden uratiedontarpeisiin. Teoksessa Jokinen, T. & Marttila, L. (toim.) Näkökulmia uraseurantaan ja uraohjaukseen – AMKista uralle! -hankkeen loppuraportti. Tampereen ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja B. Raportteja 94, 37–49. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.tamk.fi/-/julkaisu-nakokulmia-uraseurantaan-ja-uraohjaukseen> [viitattu 11.1.2021].

Rouhelo, A., Nikander, L., Kilpinen, T. & Niinikoski, S. 2020. YAMK-tutkinnot uudistavat työelämää ja osaamista – vai uudistavatko? AMK-lehti/UAS Journal 4/2020. Päivitetty 9.12.2020. Saatavissa: <https://uasjournal.fi/4-2020/yamk-uudistaa-tyoelamaa/> [viitattu 10.1.2021].

Schiersmann, C., Einarsdóttir, S., Katsarov, J., Lerkkanen, J., Mulvey, R., Pouyaud, J., Pukelis, K. & Webe, P.C. (toim.) 2016. European competence standards for the academic training of career practitioners. NICE Handbook Vol. II. Opladen: Barbara Budrich Publishers. Saatavissa: <http://www.nice-network.eu/pub/> [viitattu 10.1.2021].

Vuorinen, R. & Virolainen, M. 2017. Opinto- ja HOPS-ohjauksesta urasuunnittelutaitojen vahvistamiseen ja ohjauspalvelujen laadun arviointiin. Ammattikasvatuksen aikakauskirja 19 (2), 4–19. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-201708103451> [viitattu 10.1.2021].